

FRANSA'DA DİN, DEVLET VE İSLAMOFOBİ: BİR SOSYAL MEDYA İNCELEMESİ¹

Osman ÜLKER²

ÖZ

Araştırma Makalesi

Research Article

²Arş. Gör. Dr.
Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat
Fakültesi, Kilis, Türkiye

E-Posta
osmanulker@kilis.edu.tr
ORCID
0000-0001-6938-1057

Başvuru Tarihi / Received
18.04.2022

Kabul Tarihi / Accepted
13.06.2022

İslam'a karşı korku, nefret ve önyargıları ifade etmek için kullanılan İslamofobi kavramı, Batı'da yaşanan neredeyse her büyük krizde tekrar gündeme gelmektedir. 11 Eylül saldırıları ile ABD'de, Brexit sonrası İngiltere'de, 2015 Avrupa göç krizi ile Kuzey Avrupa ülkelerinde İslamofobinin artışa geçtiğine dair haberleri görmek mümkündür. Bunun son örneği Macron dönemi Fransa'da ortaya çıkmıştır. Karikatür krizi ile başlayan yeni dönemde, devlet açık bir şekilde İslam'a karşı nefret söylemini benimseyerek, yeni kısıtlayıcı kanunlar çıkarmış, dini kurumlara denetimi artırmış ve kendi önerdikleri Müslüman kalıbı dışındaki biçimleri radikal olarak tanımlayarak Müslümanların yaşam hakkına müdahale etmiştir. Bu çalışmamızda Fransa özelinde Batı'da İslamofobi kavramının kullanım tekelinin kimde olduğu ve bu kavramın kime karşı kullanıldığı sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırmanın verileri Fransa'da 2016 yılında kurulan, Suç ve Radikalleşmeyi Önlemek için Bakanlıklar Arası Komite'nin (SG-CIPDR) 2020-2021 yıllarına ait, internet sitesi ve sosyal medya hesaplarında yaptığı paylaşımlardan toplanmıştır. Veriler söylem analizi yapılarak incelenmiştir. Bu verilerden hareketle madduma ait olan İslamofobi'nin, iktidarda nasıl bir karşılığının olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda Fransa'da İslamofobi kavramının kullanım biçiminin iktidar tarafından belirlendiği ve gerekli görüldüğü takdirde "cumhuriyet", "laiklik" ve "aşırılıkla mücadele etme" gibi başka kavramlarla anlamının daraltıldığı tespit edilmiştir. Bu yolla hangi eylem ve davranışların İslamofobi olarak görülebileceği, otoriteler tarafından belirlendiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İslamofobi, Fransa, SG-CIPDR, Radikalleşme, İslamcılık

¹ Bu çalışma, 25-26 Mayıs 2021 tarihinde Ankara'da yapılan Uluslararası Medya ve İslamofobi Sempozyumunda Fransa'da Radikalleşmeyle Mücadele Stratejisi Olarak İslamofobi: Le Secrétariat Général Du Comité Interministériel De Prévention De La Délinquance Et De La Radicalisation (Sg-Cipdr) başlıklı sunumun genişletilerek hazırlanmıştır halidir.

RELIGION, STATE AND ISLAMOPHOBIA IN FRANCE: A SOCIAL MEDIA ANALYSIS

ABSTRACT

The concept of Islamophobia, which is used to express fear, hatred and prejudice against Islam, comes up again in almost every major crisis in the West. It is possible to see news that Islamophobia has increased in the USA with the September 11 attacks, in the UK after Brexit, and in the Northern European countries with the 2015 European migration crisis. The latest example of the increase in islamophobia has been experienced in France during the Macron era. In the new era that started with the cartoon crisis, the state openly adopted hate speech against Islam, enacted new restrictive laws, increased control over religious institutions, and intervened in the rights of Muslims. In this study, an answer will be sought to the question of who has the monopoly on the use of the concept of Islamophobia and against whom this concept is used. The data of the research has collected from the posts on social media accounts and website of the Inter-Ministerial Committee to Prevent Crime and Radicalization (SG-GIPDR), which was established in France in 2016. The data has been analysed by discourse analysis. As a result of the study, it has been determined that the act of Islamophobia in France is determined by the government and its meaning is narrowed down with other concepts such as "republic", "secularism" and "fighting extremism". In this way, the authorities in France determine which actions and behaviours can be seen as Islamophobia.

Keywords: Islamophobia, France, SG-CIPDR, Radicalisation, Islamism

GİRİŞ

İslam’a ve Müslümanlara duyulan nefret ve ön yargının İslamofobi kavramıyla ifade edilmesinin ne zaman ortaya çıktığına dair tartışmalar vardır (Cesari, 2011: 21; Modood, 2020: 36; Allen, 2010: 5). Bununla birlikte kavramın modern anlamını, 1997 yılında Runnymede Trust’s Commission tarafından hazırlanan *Islamophobia A Challenge For Us All* isimli rapor ile birlikte kazandığı genel kanıdır (Modood, 2020: 36). Bu raporda İslamofobi şöyle tanımlanmıştır:

İslamofobi terimi, İslam’a karşı temelsiz düşmanlığı ifade eder. Müslüman bireylere ve topluluklara karşı ayrımcılık ve düşmanlığın pratik sonuçlarına ve Müslüman’ın ana akım siyasi ve sosyal olaylardan dışlanmasına da atıfta bulunmaktadır (Runnymede Trust, 1997: 4).

Bu rapor ile birlikte İslam’a ve Müslümanlara yönelik nefreti ifade etmek için yaygın olarak kullanılan İslamofobi kavramı kullanıma girmiş olsa da devletler tarafından kabul edilen henüz resmi bir tanımı yoktur. Konunun önemine değinen Beydoun, antisemitizm gibi İslamofobi’nin de hukuki bir tanıma kavuşmasının bütün taraflarca faydalı sonuçlarının olacağını savunmaktadır. Ona göre tanımın belirsizliği ve bireysel bir mesele olarak görülmesi, Batı devletlerinin konuyu basitleştirmelerine yol açmaktadır (Beydoun, 2016).

Bu çalışmanın konusu olan Fransa’da, İslam ve Müslüman karşıtlığını ilgilendiren gelişmeler incelendiğinde Beydoun’un yaklaşımını desteklediği görülmektedir. Fransa’da son yıllarda Müslümanlara karşı nefret suçlarında geçmişe nazaran yüksek düzeyde bir artışın olduğu gözlenmektedir. Fransa’da 2017 yılında 446 kayıt altına alınmış İslamofobik olay gerçekleşmiş iken, bu değer 2018 yılında 676’ya, 2019 yılında ise 789’a yükselmiştir. Böylece sadece iki yıl içinde Müslümanlara karşı nefret suçlarında %77 oranında bir artış yaşanmıştır (Rapport, 2020: 5). Kayıt altına alınan vakalar daha önceki yıllar ile karşılaştırıldığında, bu sayılarda radikal bir artışın yaşandığı daha net görülebilir. Aynı rapora göre 2003 ile 2008 yılları arasında İslamofobik olayların sayısı yıllık 200’ü bile geçmemektedir (Rapport, 2020: 5). Bu da göstermektedir ki, 11 Eylül saldırısından sonraki yıllarda bile İslamofobi, günümüzdeki kadar yüksek rakamlara çıkmamıştır. İstatistiki verilerdeki bu artışın yanı sıra İslamofobik söylemlerin özellikle medyada ve siyasi tartışmalarda normalleşmeye başladığı da görülmektedir. Popülist söylemlerin ürettiği bu kışkırtma ile, Fransız toplumunda kökleşmeye başlayan Müslüman karşıtı söylem, kurumsal düzeyde üretilen İslamofobiye meşru bir zemin hazırlamaktadır (European Islamophobia Report, 2019: 288).

Toplumsal yapı içinde kayda alınan nefret suçlarının yanı sıra, Fransa’da İslamofobi ile ilgili devlet düzeyinde de olumsuz gelişmelerin yaşandığı görülmektedir. Bu alanda önemli çalışmalar yapan Faytre, İslamofobinin Fransız toplumunu oluşturan sistematik bir fenomen olduğunu söylemektedir. Fakat bunun ötesinde Macron döneminde Müslümanlara yönelik tutumun, sistematik ırkçılığı da aşarak “devlet ırkçılığına” dönüştüğünü ifade etmektedir. Bu sebeple Fransa’da asıl problem sivil toplumda yaşanan nefret söyleminin ötesinde, devlet eliyle üretilmeye başlayan ve yasalarla meşrulaştırılan bir İslamofobinin olmasıdır. Faytre’e göre Fransa hükümetinin özellikle DAES saldırılarından sonra anti terör politikalarının bir kısmını banliyölerde yaşayan Müslüman gruplarla mücadeleye ayırması, Parlemonta’da başörtüsü ve tesettür mayo gibi İslami unsurların yasaklanması için çalışmalar yapılması ve Eğitim Bakanı Jean-Michel Blanquer ve İç İşleri Bakanı Gérald Darman gibi hükümet yetkililerinin İslamofobik açıklamalar yapması, nefret

söyleminin devlet tarafından meşrulaştırılmasına yol açmaktadır (Faytre, 2020: 289-290).

Bunların yanı sıra yakın zamanda kabul edilen “Ayrılkçılıkla mücadele kanunu”, Faytre’nin yargılarını doğrulayan unsurlara sahiptir. Temel amacı ülke içinde radikalleşmenin oluşmasını engelleyici önlemler almak olan kanun dini sembollere yönelik yasağı genişletmenin yanı sıra, ev okulu uygulamasının sınırlandırılması, dini gruplar üzerindeki kontrolün artırılması gibi maddeleri içermektedir. Sosyal hayatta Müslümanların yaşam haklarını sınırlandıran bu kanun tasarısı, baş örtülü bir anne ya da camide hükümet politikalarını eleştiren bir vatandaş, mücadele edilmesi gereken birer radikal haline dönüşmektedir (Yeung, 2021). Müslümanlara karşı takınılan bu tavır, bir taraftan İslamofobiği yasallaştırırken, diğer taraftan Müslümanları damgalayarak ötekileştirmektedir.

Yukarıdaki bilgilerden hareketle bu çalışma, Fransa’da son birkaç yıl içerisinde İslamofobinin nasıl bir devlet politikası haline dönüştürüldüğü üzerinden bir tartışmayı başlatmayı hedeflemektedir. Sonraki bölümde Fransa’da radikalleşmeyle mücadele çerçevesinde kurulan bir komisyonun, ülkede yaşayan Müslümanlara yönelik eylemlerini nasıl meşrulaştırdığını ve doğrudan Müslümanları hedef alan politikalarda İslamofobi kavramının nasıl kullanıldığı ele alınacaktır.

1. SG-CIPDR’in Amacı, Hedefleri ve Yöntemi

Suç ve Radikalleşmeyi Önleme için Bakanlıklar Arası Komite (SG-CIPDR), 2006 yılında Fransa’da kurulmuş olup, radikalleşmeyle mücadeleyi 2016 yılında kapsamına alarak genişlemiştir. Genel sekreterlik yaklaşık kırk kişilik bir bakanlıklar arası ekipten oluşan kurum Ekim 2020’den bu yana Cumhurbaşkanı kararnamesiyle atanan Prefect Christian Gravel tarafından yönetilmektedir. Bu dönemde kurum işleri bakanlığına bağlanmış ve Macron politikalarına uyumlu olarak “ayrılıkçılık ve hizipçilik ile mücadele”³ yi de amaçları arasına almıştır. Yaşanan değişiklikler kurumun faaliyet alanlarını bir genişletme değil, daha çok kurumu belirli bir konuya

³ Burada kastedilen ayrılkçılık Macron’un deyimi ile “*séparatisme islamiste*” yani İslamcı ayrılkçılıktır. Yani toplumsal norm ve düzenden genel bir kopuşa yönelik çalışmaları kapsamaz, sadece İslamcı ayrımcılık olarak kastedilen şeyi hedef alır. Biz de makale boyunca ayrılkçılık kavramı, Macron’un kullandığı biçimde dar anlamda kullanılmaktadır.

odaklama şeklinde gerçekleşmiştir. Kurum kendi hedeflerini özetle şu şekilde belirtmektedir:

“Temel hedefimiz, toplumsal bütünlüğümüzü korumak ve milletin bütünlüğünü yeniden inşa etmek için Cumhuriyet’in değerlerini hayata geçirmektir. Savunmasız kişilerin korunması, halkın huzurunun güçlendirilmesi veya ihtiyat ağlarının kurulması veya bildirilen insanların bakımı olsun, önleyici stratejilerimiz mevcut toplumsal krizlere yanıt verir ve geleceklerini öngörür” (SG-CIPDR).

Kurum her ne kadar içişleri bakanlığına bağlanmış olsa da “bakanlıklar arası” olma özelliğini sürdürmektedir. Bunun temel sebebi, SG-CIPDR’ın çalışma alanın, milli eğitimden spora, STK’lardan maliyeye kadar geniş bir alanda karar alıp bunları uygulamak için sorumlu kurumlarla beraber çalışıyor olmasıdır. SG-CIPDR kısa tarihinde iki büyük eksen değişimi ve genişlemesi yaşadığı görülmüştür. Birincisi Suriye iç savaşının ülkeye etkisi, diğeri ise Macron döneminde radikallikle mücadele eylem planının bir parçası olması. Kurumun yaşadığı birinci değişimde, Suriye iç savaşına bağlı olarak Fransız vatandaşı bazı kişilerin DAES’a katılmak için Suriye’ye gitmesi ve bir süre sonra Fransa içinde yaşanan terör eylemlerinin artması sebep olmuştur. 2012 ve 2014 yıllarında kurumun öncelikle, kendi vatandaşlarının yurt dışındaki terör eylemlerine katılmasının engellemek için çabaladığı görülmüştür. 2016 yılına gelindiğinde ise, artık ülke içinde yaşananlara odaklanmak için radikalleşmeyle mücadeleye yöneldiği görülür. İkinci aşama ise 2018 yılında başlamıştır. Bu yıl radikalleşme ile mücadele planı hazırlanmış ve kamuoyuna sunulmuştur. 2020 yılına gelindiğinde ise kurum iç işleri bakanlığına bağlanmış ve ayrılıkçılık ile mücadele kapsamında (Légifrance, 2020), Müslüman topluma ve İslami STK’ların denetimine yönelen, aynı zamanda Müslümanların yaşam biçimlerin müdahale edecek yasakları çıkarmayı hedefleyen bir hal almaya başlamıştır.

1.1. SG-CIPDR Radikalleşme ile Mücadele Eylem Planı

Radikalleşme ile mücadele konusunda en önemli adım 2018 yılında Lille şehrinde Radikalleşme ile Mücadele Planı (Le Plan national de prévention de la radicalisation PNPR) kamuoyu ile paylaşılması olmuştur. Bu plan ile birlikte, radikalleşme ile sahada aktif mücadele edileceğinin sinyalleri de verilmiştir. Plan 5 başlık altında 60 önlemlerle formüle etmektedir. Bunlar kısaca şu başlıklar altında sıralanabilir (PNPR, 2018):

1. Zihinleri radikalleşmeden korumak.
2. Tespit ve önleme ağlarını genişletmek
3. Radikalleşmedeki gelişmeleri anlamak ve hazırlanmak
4. Yerel paydaşları ve değerlendirme süreçlerini profesyonelleştirme
5. Radikalleşme ağlarının koparılması için önlemler

2018 yılında halka tanıtılan bu eylem planı ile, İslamcılık ve İslami radikalleşme ile mücadelede yeni dönem başlamıştır. Bir sonraki bölümde daha detaylı görüleceği gibi, eylem planı kapsamında Müslümanlara ait kuruluşların denetlenmesi için birimler kurulmuş, ihbar hatları aktifleştirilmiş ve radikalleşme ile mücadele için özel birimler ve bütçeler oluşturulmuştur.

1.2. İslamcılık ile Mücadele Stratejisi (*La Stratégie Pour Lutter Contre Le Séparatisme*)

Radikalleşme ile mücadelenin sadece Müslümanlara yönelik olduğunu gösteren önemli adımlardan birisi, bu kavramın daraltılarak İslamcılık ile mücadele stratejisinin yapılmasıdır. Bu strateji planında Macron yönetiminin mantığı şu şekilde belirginleşir:

Şekil 1. Fransa’nın Terör ile Mücadele Stratejisi

Basit bir sebep sonuç ilişkisi kurulan bu tablo, Macron’un İslam’a karşı politikalarını destekleyen eski Başbakan Manuel Valls’un sözleriyle tam olarak uyuyor niteliktedir. Valls: "Siyasal İslam İslamcılığa, İslamcılık radikalleşmeye ve radikalleşme her zaman olmasa da teröre yol açabilir" (France 24, 2019).

Benimsenen bu politika ile, birinci aşamada radikalleşme ile mücadele etmenin gerekliliğine inanılmış, fakat 2018 yılından sonra İkinci aşamadan itibaren

Fransa’da yaşayan Müslüman toplumun geneline yönelik bir denetim mekanizması oluşturulmak istenmiş, son aşamada ise Müslümanların gündelik yaşantısına müdahale edecek kanunlar çıkarılması hedeflenmiştir. Radikalleşme kapsamında İslamcılıkla mücadele birbiriyle bağlantılı iki yöneliş içinde gerçekleşmiştir. 1. Yasal yaptırımlar 2. Pratik uygulama ve denetimler. Bir önceki bölümde de temas edilen yasal yaptırımlar, çıkarılmak istenen kanunlarla bağlantılıdır. Macron yönetimi İslamcılık ya da radikalleşme ile mücadele adıyla çeşitli kanunlar çıkarmak için mücadele etmektedir. Fakat kanunların içeriğine bakıldığında bunun Müslümanların yaşam biçimini hedef aldığı ve gündelik pratiklerin radikal davranışlar olarak etiketlendiğini göstermektedir. Pratik olarak ise İslamcılık ya da radikalleşme ile mücadele adına en önemli adım denetim mekanizmasının çalıştırılması olmuştur. Bu konuda yeni dönemde atılan adımlar 2019 yılında İç İşleri Bakanı’nın valiler ile yaptığı toplantı ile başlamıştır. Toplantıdan sonra SG-CIPDR bünyesinde İslamcılıkla Mücadele Departmanı’nın (CLIR: cellules départementales de lutte contre l’islamisme et le repli communautaire) kurulmasına karar verilmiştir. CLIR öncelikle 2018 yılında İslamcılığın yoğun olduğu düşünülen 15 mahallede kurulan, başarılı olduğu görülünce, 3 yıl içinde yüzün üzerinde şubesi açılan valiliklere bağlı bir birimdir. CLIR, radikal hareketleri mahalle düzeyinde takip etmeyi hedeflemek ve şikayetler doğrultusunda hızlı bir şekilde denetimler yapmak için kurulmuştur.

Mart ayında iç işleri bakanlığının yaptığı resmi basın bilgilendirmesinde aşağıdaki tablolara yer verilmiştir. Görüleceği gibi SG-CIPDR bünyesinde faaliyet gösteren CLIR birimleri tarafından (2018 yılında PLR-Q idi) gerçekleştirilen eylemlerin genelinde Müslümanlara ait merkezlerin teftiş ve denetimi söz konusudur.

Tablo 1. SG-CIPDR Bünyesinde Yer Alan CLIR Tarafından Yapılan Denetimler

GÖSTERGELER	SONUÇLAR	AYLIK İLERLEME
CLIR tarafından gerçekleştirilmiş denetim sayısı	Ocak 2020’den beri 7.905 teftiş gerçekleşti	Şubat 2021’de 793 teftiş Ocak 2021’de 373 teftiş
Kapatılan halka açık kuruluş	Toplamda 533 kuruluş kapatıldı	Şubat 2021’de 41kapatma Ocak 2021’de 27 kapatma
Düzeltilmiş Tutarlar	Toplam 42.846.180 €	Şubat 2021’de 370.525 €

Kaynak: (Fransa İç İşleri Bakanlığı, 2021)

Tablo 2. 2018’den Beri Yapılan Toplam Denetimler

İslamcılık ve Ayrılcılıkla Mücadele ⇒ 2018’den Beri Hükümet Verileri
⇒ Şubat 2018’den beri yapılan TOPLAM teftiş (Plr-Q + Clir) = 21.732
⇒ Şubat 2018’den bu yana GENEL TOPLAM kapatma sayısı (Plr-Q + Clir) = 533
⇒ Şubat 2018’den bu yana toparlanan TOPLAM bütçe harcaması (Plr-Q + Clir) = 42.9 milyon Euro

Kaynak: (Fransa İç İşleri Bakanlığı, 2021)

Bu iki tabloya göre 2018 yılından bu zamana kadar Fransa’da Müslümanlara ait 21.732 mekanda denetim yapılmıştır. Bu denetimler sonucunda 533 mekan çeşitli gerekçelerle kapatılmıştır. 2021 yılının ilk iki ayındaki rakamlara göre ise 1200’e yakın mekan denetlenirken, 68 yer kapatılmıştır. Yine İç İşleri Bakanı Darmanin’in açıklamasına göre 89 cami bölücülük şüphesi ile izlenmektedir (Darmanin, 2021). Verilerden hareketle denetim yapılan mekanlardan sadece %2.4’ü tehlikeli görülürken, geriye kalan mekanlar “terörizm ile mücadele” kapsamında “denetlenmiş” mekanlar olarak kalmıştır. Kapanan yerler arasında camiler ve özel okullar da bulunmaktadır. Denetimlerin böylesine geniş bir ağ içinde yürütülmesi, birçok kuruma polis baskınının yapılması, Müslümanlar üzerinde bir şüphe oluşturmakta, kurum ve kişilerin radikallik suçlaması ile karşılaşmasına yol açabilmektedir. Yine buna benzer bir durum radikallikle ilgili şüphelerin oluşması durumunda insanların araması için 2014 yılında oluşturulan hattır. Bu doğrultuda 2014 yılından bu yana 72000 kişiye yönelik ihbar alınmış ama bunlardan 6000 kişinin gerçekten radikallik ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir (SG-CIPDR). Geriye kalan 66000 kişi ise radikal olma töhmeti altında kalmıştır. Üstelik şunu da unutmamak gerekir ki, radikallik henüz bir suç işlememiş kişilerden oluşmaktadır.

Fransa’da Müslümanların gündelik hayatına müdahale edilmesine ve onlara yönelik nefret söyleminin devlet eliyle yürütülmesine dair örnekleri arttırmak mümkündür. Bu noktada önemli hale gelen konulardan birisi, böyle bir ortamda İslamofobi’nin devlet tarafından nasıl anlaşıldığı ve doğrudan Müslümanları hedef alan eylemlerin bu kavrama takılmadan nasıl meşrulaştırıldığıdır. Çalışmanın sonraki

bölümünde bu sorunun cevabı aranacaktır.

2. Verilerin Toplanması ve Araştırma Yöntemi

Bu çalışma için veriler, SG-CIPDR kurumunun resmi Twitter hesabından toplanmıştır. SG-CIPDR 4 Mayıs 2016 tarihinde Twitter’da resmi bir hesap açarak, sosyal medyayı bir diploması aracı olarak kullanmaya başlamıştır. 24 Mayıs 2021 tarihine kadar toplamda 4150 tweet atmış olan kurumu, 11,700 kişi takip etmektedir. SG-CIPDR Twitter kullanımını konusunda görece bir istikrara sahiptir. Özellikle son 3 yılda her yıl ortalama 1000 tweet atmaktadır. Bu tweetlerde doğrudan paylaşımlar yaptığı gibi, bağlantılı devlet kurumlarının mesajlarını retweet etmekte, ya da İç İşleri Bakanı, Cumhurbaşkanı gibi önemli devlet adamlarının kendi alanlarıyla ilgili sözlerini alıntılanmaktadır. Alıntı ve retweetlerin de kurumun resmi görüşünü desteklemek maksadıyla yapılması sebebiyle, inceleme yapılırken bunlar dışarıda tutulmamıştır.

Kurumun resmi Twitter sitesinden son iki yıla ait atılan ve retweet edilen paylaşımların tamamı, KNIME programı kullanılarak toplanmıştır. Analiz için öncelikli hedefin son bir yıllık tweetler olmasına rağmen, atılan tweetlerde görülen belirli üslup farklılığı sebebi ile, geçmiş dönemle karşılaştırma yapılmak maksadıyla önceki yıla ait paylaşımlar da bazı analizlere dahil edilmiştir. Bu doğrultuda 15 Ağustos 2019 ile 20 Mayıs 2021 tarihleri arasında atılan toplam 1400 tweet araştırmanın verilerini oluşturmuştur.

Yukarıda bahsedilen şekilde toplanan verilerin incelenmesinde söylem analizi kullanılmıştır. Bir politikacının konuşması, yapılan bir basın açıklaması, mülakat, gazete haberleri gibi metinler; metin içi, metinler arası ve sosyo-kültürel bağlamlar açısından göstergebilimsel birer materyal olarak incelenmeye açıktırlar. Bu sebeple, bir metin, söyleşi, açıklama ya da yazı üzerinde çalışırken, metnin dil bilimsel özelliklerinden ziyade, bağlam içinde ürettiği anlamı ortaya çıkarmaya çalışmak, yazı ile kastedilen manaya ulaşmada daha faydalı olacaktır (Wodak ve Krzyzanowski, 2008: 3). Söylem analizinin önemli bir özelliği metni söylendiği bağlam içinde ele almaktır. Bu mesela bir mülakat esnasında, mülakatın yapıldığı zaman, mekan ve konu ile sınırlı tutulabilirken, daha genel olarak sosyo-kültürel ve

sosyo-politik bağlam içinde o metni ele almayı da kapsamaktadır (Abell ve Myers, 2008: 154). Bu çalışmada analiz edilen tweetler, Fransa'nın bu dönemde İslam'la olan ilişkisi bağlamında ele alınmıştır. Genel olarak Avrupa'da özelde ise Fransa'da yaşanan tartışmalar, İslam'ın ülkede nasıl temsil edileceği ile ilgili konular, Müslüman göçmenler ve onlara biçilen toplumsal roller, Fransa'da politikacıların yabancılara ve özellikle Müslümanlara bakışı, Müslümanlara yönelik devlet politikaları gibi konular, bu kurumun tweetlerini şekillendiren genel bağlamı oluşturmaktadır.

Söylem analizi yaparken metin ve bağlam arasındaki ilişkiye odaklanılmıştır. Van Leeuwen, çocukların ilk okul günü deneyimleri üzerine yaptığı çalışmasında, belirli eylemlerin ve kavramların her bir metinde nasıl yeniden bir bağlama oturtulduğunu (recontextualisation) ele almaktadır. Böylece bir eylem metne aktarılırken o metin çerçevesinde yeni bir bağlam ve anlam kazanırken, başka bir metin bir önceki metne atıf yaptığında aynı şeyi yaparak pratiği ikinci kez yeni bir bağlama oturtur. Böylece sadece metin ile bağlam arasındaki ilişki değil, o metnin konu edindiği eylemi yerleştirdiği yeni bağlamı da tespit edebilmek önem kazanır (Van Leeuwen, 2008). Bu yaklaşımdan esinlenerek, SG-CIPDR kurumuna ait tweetler incelenirken belirli kavramların çokça tekrar edildiği, bunların yeni bir bağlama oturtulduğu ve bu kavramlar etrafında bir anlatının inşa edildiği görülmüştür. Bu sebeple çalışmada radikalleşme, siyasal İslam, Cumhuriyet ve laiklik gibi kavramların karşıt bir biçimde yerleştirilerek oluşturulan anlatı ve bu anlatı ile ortaya çıkan yeni bağlamın ne olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın belirli bir noktasında incelenen sosyal medya hesabında kurumun kullandığı üslup, kavram ve konuların değiştiği fark edilmiş, yaşanan değişimin anlaşılabilmesi için içerik analizine baş vurulmuştur.

3. Bulgular

3.1. Kavramların Çatışması: Zıtlıklar, Genişleme ve Örtme

Atılan tweetler incelendiğinde kurumun sosyal medyayı aşağıdaki başlıklar çerçevesinde kullandığı görülmektedir:

1. Genel bilgilendirme ve duyuru yapmak

2. Bir konuda açıklama yapmak
3. İslami Radikalleşme ile mücadeleyi meşrulaştırmak

Bu üç başlığın yanı sıra Twitter hesabı üzerinden kurumun zaman zaman polemige girdiği de görülmektedir. Mesela 2003 yılında kurulan Collectif contre l’islamophobie en France (CCIF) eski başkanı Marwan Muhammad, Fransa ‘da Darmanin ve SG-CIPDR aracılığıyla yürütülen çalışmaları İslamofobi olarak eleştirdiğinde, kurum resmi internet sitesinden bir flood paylaşarak Marwan’ı sert bir biçimde eleştirmiştir ve yalan haber yaymakla suçlamıştır (SG-CIPDR, 28.03.2021). Benzer bir şekilde Anadolu Ajans’ın yaptığı Fransızca haberleri için sert bir eleştiri yönelterek, haber sitesini “yalan haber yayan bir propaganda aracı” olarak tanımlamıştır (SG-CIPDR, 27.04.2021).

Kurumun sosyal medya hesabı incelenirken dikkat çeken başka bir husus ise, İçişleri Bakanlığın’a Gerald Darmanin’in göreve başlaması ile kurumun paylaşımlarında yaşanan değişimdir. 2020 yılının ilk yarısında Twitter hesabında radikalleşme kadar nefret suçları, siber güvenlik, siber zorbalık, çocuklara ve aileye yönelik şiddet, gençlerde uyuşturucu kullanımı gibi daha genel toplumsal problemlere temas edilen tweetlerin atıldığını görmek mümkündür. Yine aynı dönemde radikalleşme kavramı İslam ile birlikte her zaman kullanılmayıp daha yumuşak ve kapsayıcı bir dilin olduğunu söyleyebiliriz:

- Ve ayrıca toplumca geri çekilmenin riskleri konusunda bir ihtiyatlılık noktası @ EducationFrance misyonunu sürdürüyor @eduscol_EMI: öğrencilerin eleştirel düşüncelerini geliştirin ve her türlü radikalleşmeyi önlemek için antikorları etkinleştirin (SG-CIPDR, 10.05.2020).
- Basit bir cevap yok ama 1 kesinlik: Gençlerin radikalleşmesini önlemek, eleştirel düşüncelerini geliştirmek ve #EMI’yi geliştirmek için ilk sıradaki @ education_gouv, onları okulda demokratik bir deneyime maruz bırakıyor, çatışma çözme becerilerini geliştirmelerine yardımcı oluyor ... (SG-CIPDR, 01.04.2020)

Görüleceği gibi paylaşımlarda radikalleşme ile mücadele İslam’la sınırlandırılmayıp, okul eğitimi, gençlerin özgür düşünmesi için yatırımlar yapmak gibi yumuşak ve kapsayıcı bir üslupla hareket etmektedir. Fakat Darmanin’in göreve gelmesinden hemen sonra üslubun sertleşmeye başladığı ve radikalleşme, İslam,

İslamcılık, İslami radikalizm gibi kavramlarla sınırlandırıldığı ve çözüm odaklı değil, eleştiri ve genelleme temelli bir dil kullanıldığı tespit edilmiştir:

- RT @GDarmanin: Ayrılcılığa, özellikle siyasal İslamcılığa karşı mücadeleyi güçlendirmek için çalışıyorum. İbadet özgürlüğü garanti altına alınmalı, ancak inanç asla yasa önünde olmamalıdır (Darmanin, 15.07.2020).
- RT @MarleneSchiappa: İslamcı ayrılcılıkla, ilkelerimizi, cinsiyet eşitliğimizi ve insan onurumuzu inkar etmeye yol açan telkinle mücadele etmeliyiz. Sorun, kendi yasalarını Cumhuriyet'inkilerden daha üstün olduğunu iddia eden bu ideolojidir (Schiappa, 02.10.2020).

Darmanin öncesi tweetlerde de İslami radikalleşme ve benzeri ifadeler yer verildiği görülmektedir. Fakat bunun belirgin bir mantığa yerleştirilmesi ve SG-CIPDR paylaşımlarının büyük oranda bu konuya ayrılması Darmanin’in İç İşleri Bakanı olmasıyla ilintili durmaktadır. Nitekim bu tarihten sonra gençlik sorunları, uyuşturucu, siber suçlar, kadına şiddet gibi diğer konularla ilgili tweetlerde ciddi bir azalmanın olduğu görülmektedir. Yine Cumhuriyet, laiklik gibi kavramlara vurguda ise belirgin bir artış yaşanmıştır.

Çalışmada, özellikle son bir yıldaki tweetlere odaklanılmıştır. Bu sebeple 15 Nisan 2020 tarihinden 20 Mayıs 2021 tarihine kadarki süre içindeki tweetler inceleme verisi olarak belirlenmişti. Bununla birlikte Darmanin’in iş işleri bakanı olmasından sonra, SG-CIPDR’nin tweetlerinde belirgin bir serleşme ve üslup farklılığı gözlemlendiği için, çalışma genişletilerek, 15 Ağustos 2019 tarihine kadar geriye gidilmiş ve Darmanin öncesi ve sonrası dönem karşılaştırılmak ve bu değişimin, onunla ilgili olup olmadığını tespit edilmek istenmiştir. Böylece onun görevde olduğu 10 aylık dönem ile Darmanin öncesi 10 aylık dönem istatistiksel olarak karşılaştırma imkânı elde edilmiştir. Elde edilen veriler, Macron’un radikalleşme ile mücadelede, sadece İslamcılık ya da siyasal İslam’a odaklanmaya karar vermesi, Darmanin’in içişleri bakanı olarak atanması arasında bir ilişkinin olabileceğini göstermiştir. Nitekim Darmanin göreve geldikten kısa bir süre sonra, Macron’un emri ile İslami radikallikle daha sert mücadele edeceğini belirtmiş olması bu durumu destekler. Bahsettiğimiz konuyu netleştirmek adına Darmanin öncesi ve sonrası dönemde Radikalleşme ile Mücadele Kurumu’nun attığı tweetlerle ilgili birkaç sayısal veriye bakmak faydalı olacaktır:

Tablo 3. SG-CIPDR Resmi Twitter Hesabından Yapılan Paylaşımların Dağılımı

	Darmanın Öncesi (15 Ağustos 2019 – 3 Temmuz 2020)	Darmanın Sonrası (03 Temmuz 2020 – 20 Mayıs 2021)
Toplam Tweet Sayısı	676	724
Cumhuriyet	69	169
Laiklik	8	43
Radikal(leşme)	189	142
İslamcılık	36	70

Tablodan da anlaşılacağı gibi, yaklaşık onar aylık iki dönemde tweet sayıları birbirine yakın çıkmaktadır. Bununla birlikte, konumuzla ilgili bazı kelimelerin kullanımında belirgin farkların ortaya çıktığı görülebilir. Darmanın öncesinde Cumhuriyet kelimesi toplamda 69 kez kullanılış iken, Darmanın ile birlikte sayının iki kattan fazla arttığı görülebilir. Yine Laiklik kelimesi de önceki dönemde atılan tweetler içinde sadece 8 kere geçmiştir. Fakat Darmanın sonrasında laiklik kavramının tweetlerde kullanımı 6 kat artarak 43’e çıkmıştır. Radikallikle bağlantılı kelimelerin iki dönemde de en yoğun kavram olduğunu görmek, kurumun temel amacının Radikalleşme ile mücadele olmasından ötürü şaşırtıcı bir durum değildir. Fakat İslamcılık kelimesinde yine ikinci dönemde ciddi bir artışın olduğu tespit edilmektedir.

Bu noktada tablonun daha iyi anlaşılabilmesi için, cumhuriyet ve İslamcılık kavramlarının daha çok hangi bağlamda kullanıldığına da kısaca temas etmek istiyoruz. İslamcılık ya tek başına kullanılmış ya da belirli sıfatlarla birlikte kullanıldığı görülmüştür. En çok tercih edilenler şu şekildedir:

- İslamcılık
- İslami terörizm
- İslami ayrılıkçılık
- İslami radikalleşme
- İslami aktivist
- İslami eylemci

Burada sayılan kelimeler “Fransa Cumhuriyeti” gibi bir devlet ya da özel bir isim tamlaması içinde kullanılan biçimlerini kapsamamaktadır. Cumhuriyet kelimesi, Fransa’nın yönetim biçimini ifade eden genel anlamlar içindeki kullanımı esas alınarak sayılmıştır:

- Cumhuriyet ilkeleri
- Cumhuriyet değerleri
- Cumhuriyetçi
- Cumhuriyetin düşmanları

SG-CIPDR’nin sosyal medyayı kullanma biçimi ve üslubunda yaşanan değişim sadece Darmanin’in göreve gelmesiyle ilgili değildir. Aynı zamanda önceki bölümlerde bahsedildiği gibi, yakın zamanda İslam’ın indirgendiği, Müslümanların yaşam biçimine müdahale edildiği ve onlar üzerine sert bir denetimi başlatan çalışmaların yapılmasıyla da ilgilidir. Devlet, radikalleşme ile mücadelenin kapsamını genişleterek, Müslüman vatandaşlarının gündelik yaşamlarına müdahale eder hale geldikçe, toplumdan bir reaksiyon ile karşılaşmış, eleştiriler arttıkça üslup da sertleşmiştir. Bu sebeple son bir yıllık tweetler içinde tartışmalı içeriğin özellikle 2020 Eylül-Ekim aylarından sonra oluşmaya başladığını görmek mümkündür. 2021 yılından itibaren ise, çıkarılması planlanan ve aslında Fransa’da İslamofobi’yi normalleştireceğine inanılan “Ayrılcılık ile mücadele yasası” üzerinden ilerlediği görülür. Kurum, kanunun 9 Aralık’ta meclise getirilmesinden itibaren, kanunun faydaları, yanlış bilinenleri, içeriği hakkında infografyalar, eleştirilere cevaplara yoğunlaşmıştır.

Kurumun bu çalışmaların merkezinde yer alması sebebiyle, objektif bir yaklaşım sergilemesi beklenmez. Kurum kendilerinin geliştirdiği ve devletin aldığı kararların meşruluğunu sosyal medya üzerinden yaymak istemektedir. Fakat burada kullanılan dil, faaliyetleri meşrulaştırmak için yapılan açıklamalar, kavramları tanımlamak için yapılan zıt konumlandırmalar ve zaman zaman kullanılan polemikli dil, İslamofobi açısından analiz verileri oluşturmaktadır. Bu bakımdan SG-CIPDR’nin tweetleri birçok açıdan incelenebilir. Biz burada kavramları tanımlama ve yerleştirme biçimlerine bakarak, İslamofobinin nasıl normalleştirildiğini göstermeye çalışacağız.

3.2. Radikalleşme ve İslamcılık

Radikalleşme ve İslamcılık gibi kavramları ülke için birer tehdit olarak görülmesine rağmen, bu kavramların net tanımları yapılmaz. Bunun yerine tanımların anlamı verili olarak (taking for granted) algılanır. Yani radikallik ve İslamcılık, bütün insanların ortak bir tanımında bulunduğu kavramlar olduğu varsayımından hareket edilir. Tanımlamalardan ziyade, özellikleri üzerine odaklanır. Buradan bir anlam kurulması istenir. Anlatılara göre, Radikelleşme, “cumhuriyeti tehdit eder”, “sürekli gelişmektedir”, “dini grupları ele geçirir”, mekanlar radikalleşebilir (radikalleşmiş bir cami), “paralel toplum üretir”:

- Radikal İslam, genellikle genç olan bireylere hitap eder. # République ve değerleri ile tamamen koparak inşa edilmişlerdir. #SocialNetworks'te aktif, radikalleşebilir ve #SamuelPaty'ye karşı suikastın gerçekleştiği tarih olan 16 Ekim'deki gibi harekete geçebilirler (SG-CIPDR, 15.03.2021).
- RT, Gérald Darmanin: "Google'da veya Facebook'ta radikalleşmiş imam bazen bir camide radikalleşmiş bir imamdan daha etkilidir." (Europe 1, 04.02.2021).

İslamcılık ve İslam’a atıf yapılarak kullanılan diğer radikal biçimler (İslamcı ayrılıkçılık, İslamcı nefret gibi) aynı şekilde net bir tanımlamadan uzaktır. Fakat tweetler arasında tanımlamaya yaklaşan bilgi kırıntılarını toplayabiliriz:

- Müslüman inancına sahip Fransızlar, İslam’ı siyasi amaçlar için araçsallaştıran İslamcılığın ilk kurbanlarıdır (SG-CIPDR , 28.03.2021a).
- Ocak 2015 İslamcı saldırılarının ölü ve yaralılarına saygılarımızı sunuyoruz. # Cumhuriyet terör kurbanlarını asla unutmayacaktır (SG-CIPDR, 16.11.2020).
- RT, Darmanin: “İslam’ı İslamcılıktan, dini ise savaştığımız siyasi ideolojiden ayırmalıyız.” (Darmanin, 25.01.2021)

Bu anlatılar ve alıntılar aracılığıyla İslamcılığın, İslam’dan farklı olduğunu, İslam’ı siyasallaştıranlar için kullanıldığını anlıyoruz. Yine bazı tweetlerde yaşanan bazı fiziksel saldırıların, “İslamcı saldırılar” tarzında nitelendiğini görmek mümkündür. Bu yolla siyasal bir biçim olarak kabul edilen İslamcılık, terör ve şiddet eylemleri ile bütünleştirilir. Böylece İslamcılık, şiddet eylemleri yapan kişilerden, siyasal İslamcılığa kadar geniş bir yelpazede kullanılmış olur. Aslında İslamcılığın siyaset ile anılmasını normaldir, fakat burada önemli olan siyasal İslamcılığın nihayetinde şiddet ve terör ürettiği fikrinin üretilmesidir. Bu noktada şunu eklemek

gerekir ki, İslamcılık ile şiddet arasında ilişki kurulurken genelleme yapılmakla birlikte, belirli bir tutarlılık olmadan “radikal İslamcılık” terimi de kullanılmaktadır.

Yine İslamcılık ya da İslami ön sıfatıyla kullanılan biçimlerde:

- İslamcıların “özgürlüklere ve cumhuriyete karşı silahları vardır”
- İslamcılık “hastalıktır” ve “milli birliği zedeler”
- İslamcılık “beyin yıkamaktadır”
- “savaşılması gerekir”
- “Müslüman vatandaşları araçsallaştırır”
- “nefreti körükler”
- “radikaldir”

İslamcılık ile ilgili bu tanımlamaların muğlaklığı ve tweetlerdeki fazlalıklar temizlendiğinde elimizde sınırları net çizilmemiş bir siyasal İslam ve onun kaçınılmaz olarak şiddet ve terör ürettiği iddiası kalmaktadır. Bu muğlaklık devletin radikalleşme ile mücadele sürecinde, Müslüman toplumu temsil eden grup ve kişilerin eleştiri üretmesini engellemek için kullanılacak bir araç haline gelebilmektedir. Konuyu biraz daha açmak için Fransa’nın dışına da çıkarak bazı örnekler vermekte fayda var. Avusturya Fransa’ya benzer bir şekilde “siyasal İslam ile mücadele” planı hazırlayarak, Müslümanlara ait STK ve camilere baskınlar düzenlemiştir. Bunun bir parçası olarak, Mart ayında Avusturya’da Akademisyen Fared Hafez, kendisine bir suç isnat edilemeden “terörü desteklemek” iddiası ile evi basılarak sorguya alınmıştır. Hafez’in Avrupa’da İslamofobi raporları hazırlaması ve bu konuda farkındalık yaratmak için çalışıyor olması, terörle bir bağı olduğuna dair delil olmamasına rağmen, kendisine yapılan baskının iyi niyetli olmayacağı yönünde endişeleri yükseltmiştir (Aljazeera, 2021). Fransa’da da benzer bir şekilde İslamofobiye Karşı Kollektif (CCIF) kurumuna ve başkanı Marwan Muhammed’e baskı yapılmıştır. CCIF, BM tarafından tanınan bir kurum olmasına rağmen İslamcılık ile suçlanarak kapatılmak istenmiş ve kurum baskılara dayanamayarak kendisini feshetmiştir. Bu süreçte SG-CIPDR, Marwan hakkında uzun bir flood yayınlayarak onu İslamcılık ile suçlamaktadır. Yine CCIF kurumunu, radikalleşme ile mücadele kapsamında kapatılan Müslüman kurumları savunduğu gerekçesi ile, “nefret propagandası” yaptığını iddia etmektedir.

- Müslümanları hedef alan da dahil her türlü ırkçılığa karşı mücadele ediyor, Müslümanların haklarını savunan İslamcı eylemciye hiçbir suçlama yok - @_MarwanMuammad (SG-CIPD, 28.03.2021b)
- #CCIF, "ayrımcılıkla mücadele için bir dernek" mi? Aksine nefreti ve bölünmeyi sinsice kışkırtan bir organizasyondur. Bu onun feshini haklı çıkaran şeydi (SG-CIPD, 28.03.2021c).

Burada önemli olan konu Hafez ve Marwan gibi kişiler üzerinden kendi ülkelerinde İslamofobi ve Müslümanlara yönelik ayrımcılıkla yasal yollardan mücadele etmek isteyen gruplara yapılan baskılardır. Burada kullanılan temel argüman ve baskının meşrulaştırılması, yukarıda bahsettiğimiz kavram muğlaklığından beslenmektedir. Terör ve şiddet gibi ağır suçlar, siyasal İslam gibi ne kastedildiği belirsiz tanımlamalarla iç içe geçirildiğinde, kültürel sermayesi yüksek akademisyen ya da entelektüellerin de içine dahil edilebildiği platformlar üretebilmektedir. Konuya son örnek olarak, SG-CIPDR’nin paylaştığı “atmosferik cihatçılık” tanımı verilebilir (Gilles, 2021). Kurum attığı tweette Gilles Kepel tarafından geliştirilen bu kavrama işaret ederek onu şöyle tanımlıyor:

@KepelGilles, bir terör örgütü (El Kaide veya sözde "İslam devleti") tarafından harekete geçirilmeden, hatta yaklaşılmadan, radikal ve siyasi İslam'ın savunulmasında yer almaktan oluşan "atmosferik cihatçılık" tezini geliştiriyor. (SG-CIPD, 15.03.2021)

Bu tezi ile Gilles, bütün Müslümanları kapsayacak şekilde genişletilmiş bir “potansiyel terörist” biçimi öne sürmektedir. Bu yaklaşıma göre terör örgütleriyle hiçbir bağ kurmayan bir Müslüman, siyasal İslam’ı savunması sebebiyle potansiyel olarak terör ve şiddet eylemi gerçekleştirebilme iradesine sahiptir. Bu anlatı, kavram kargaşası aracılığıyla üretilen muğlaklığı, Fransa’da yaşayan bütün Müslüman toplumu potansiyel olarak tehlikeli göstermektedir.

3.3. Cumhuriyet ve Laiklik

Tweetlere bakıldığında Cumhuriyet kelimesi, Fransız toplumunu bir arada tutan kutsal değerler olarak görülmektedir. Atılan tweetlere göre, “Cumhuriyet yasalarına/değerlerine uyma, her vatandaşın sorumluluğudur”, “Cumhuriyet değerleri bütün değerlerden üstündür” ve “kimse başka bir şeyi (din, inanç, vb) onun üstüne koyamaz”. Fakat tweetlerden çıkarılan başka bir sonuç ise cumhuriyet değerlerinin tehdit altında olduğu yönündedir. Bu anlatıya göre Cumhuriyet “saldırı altındadır”,

“bazı bölgelerde geri çekilmektedir”, “ona karşı eylemler yapılmaktadır”, “zayıflatılmak istenmektedir”.

- RT, Dermanın: Cumhuriyet saldırı altında. Terörizmin olduğu bölücülüklerin saldırısına uğruyor. Cumhuriyetin kendini savunmak için tedbirler alması meşrudur. Cumhuriyet ilkelerini teyit eden tasarının amacı budur (Dermanın, 18.01.2021).

İncelediğimiz bir yıla yayılan bu ifadelerin geçtiği tweetler, ülkenin parçalanma eşiğinde olduğu ve ülkeyi kuran cumhuriyetçi değerlerin tehlikede olduğu iddiasını sürekli olarak tekrarlamaktadır. Bununla birlikte tweetlere göre Cumhuriyet kendisine yöneltilen saldırılara karşı sessiz kalmayacaktır. Çünkü o, “kendini savunur”, “müsamaha göstermez”, “geri adım atmaz”. Devletin görevi ise, “Cumhuriyet değerlerini çekildiği yerlerde geri getirmek”, “ilkelerini güçlendirmek”, “onu savunmak için kanunlar çıkarmak ”tır.

- Cumhuriyet, ayrılıkçı ve kimlik propagandası yapan nefret ve şiddeti kışkırtan hiçbir yapıya müsamaha göstermez (SG-CIPDR, 28.03.2021d).
- RT, 9 Aralık’a kadar, cumhuriyetçi ilkeleri güçlendirmek için yasa tasarısı hakkında aydınlar, uzmanlar ve seçilmiş yetkililerle istişarelere devam ediyoruz (Schiappa, 13.10.2020).
- RT, @Gravel91: Cihatçı terörizmle karşı karşıya kalan Cumhuriyet titremiyor. Gücünü birliğinden ve temel değerlerinden alır (Gravel, 30.10.2020).

Cumhuriyetin tehdit altında olduğu ve devlet yetkililerinin bunu korumak için harekete geçeceği tweetlerde defalarca tekrarlanmaktadır. Burada önemli olan soru tehdidin kim olduğudur. Daha önce bahsettiğimiz gibi, Cumhuriyet kelimesi özellikle Darmanın sonrasında daha yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Darmanın sonrasında cumhuriyet kelimesinin bulunduğu tweetleri incelediğimizde, bunların 52 tanesinde radikalleşme, İslamcılık, İslamcı ayrılıkçılık ve İslami terörizm kelimelerinin cumhuriyetin karşısına konumlandırıldığını görmemiz mümkündür.

- RT, Savunucularından biri aracılığıyla, İslamcı terörizmin kalbinden vurduğu Cumhuriyettir. Devlet, öğretmenleriyle dayanışma içinde, Cumhuriyet’in ve vatandaşlarının özgür yaşayabilmesi için büyük bir kararlılıkla tepki verecektir! Asla pes etmeyeceğiz. Asla (Castex, 17.10.2021).
- RT, @MarleneSchiappa: İslamcı ayrılıkçılıkla, ilkelerimizi reddeden telkinlerle, cinsiyet eşitliğiyle, insan onuruyla mücadele etmeliyiz. Sorun, yasaların

Cumhuriyet’inkilerden daha üstün olduğunu iddia eden bu ideolojidir (Schiappa, 02.10.2020).

Laiklik konusu da benzer bir yol takip etmektedir. Laiklik kelimesi, diğer bulanık kavramlarla karşılaştırıldığında açıklaması net olarak yapılan bir ifade olarak karşımıza çıkar. Bu sebeple laikliğin ne olduğuyla ilgili bir problem ortaya çıkmaz:

- RT, Laiklik, dinin yadsınması değildir. Aksine, kamusal alanda tüm dinlerin bir arada yaşamasına izin verir (Darmanin, 20.01.2021).
- “Herkesin Cumhuriyet kanunlarına saygıyı bozmadan, kamu düzenini bozmadan dinini yerine getirmesi özgürlüğü. Bu laikliktir.” (Macron, 2020)

Macron’un laiklik tanımında dini özgürlüğe vurgu yapmakla birlikte bu özgürlüğü, cumhuriyet kanunlarına saygı ile sınırlandırmaktadır. Bu yolla kişilerin dini özgürlüğü, kanunlarla sınırlandırılabilir, engellenebilir ya da yasaklanabilir. Bu bakımdan laiklik, ilk alıntıyı yaptığımız Darmanin tanımından daha dar bir anlam taşıyacaktır. Bu durum İslam’la ilgili getirilen sınırlandırmalarda kullanılan ikinci meşrulaştırma biçimi olarak ortaya çıkar. Aynı zamanda tweetlerde sürekli olarak tekrar edilen cumhuriyet değerlerine saygı konusu, laikliğin bu tanımı ile birleştiğinde anlatı daha tutarlı hale gelecektir.

- RT, Suçluluğun ve radikalleşmenin önlenmesi, ayrılıkçılığa karşı mücadele, Cumhuriyet değerlerinin savunulması (laiklik / entegrasyon), kadınların korunması
Nihai hedef: Toplumsal bütünlüğümüzü korumak (SG-CIPDR, 22.07.2020)

Bu yaklaşım biçiminde laiklik tek taraflı işleyen bir mekanizmaya dönüşür. Temel olarak anayasanın birinci maddesinde geçen laiklik, dini özgürlükleri garanti altına almaktadır. Fakat aynı zamanda laiklik cumhuriyet değeridir ve tehdit altındadır. Bu tehdidin giderilmesi için İslam’la ilgili bazı yasaklamalar getirilmesi gerekmektedir. Fakat bu yasaklamalar dine yapılan bir saldırı olarak görülmemeli ve Müslüman vatandaşlar buna tepki göstermemelidir. Çünkü laiklik, cumhuriyet kanunlarına saygıdan sonra gelmektedir. Bu döngü, İslamofobik kararların meşrulaştırılmasında kullanılan bir anlatı olarak kendi içinde tutarlı bir biçimde sürdürülmektedir. Hem kişilerin yaşam biçimini garanti altına alan yasalar ters yüz edilmekte, hem de buna itiraz etmek radikalleşme ve dolayısıyla terör ile ilişkilendirilebilmektedir.

3.4. İslamofobi

Bu noktada son olarak İslamofobi kavramının nasıl ele alındığına kısaca bakarak konuyu tamamlamakta fayda var. Reza Ebrahibi, Fransız politikacı ve akademisyenlerin İslamofobi kavramına bakışlarını ele aldığı makalesinde, Fransa’da İslamofobi’nin reddedilmesinin bir gelenek olduğunu ifade etmektedir. Ona göre, kavrama karşı anlaşılabilir bir reaksiyon vardır. Politikacı ve aydınlar bu kavram gündeme geldiğinde onu reddetmekte, kendi ülkelerinde olmadığını iddia etmekte, hatta bazı kurumlar bu kelimenin sözlükten çıkarılmasını önermektedir. Üstelik bu kavramın radikal İslamcılar tarafından, toplumu parçalamak için “Truva atı” olarak kullanıldığını, bu sebeple İslamofobi’den bahsedenlerin radikal İslamcılar olduğunu savunmaktadırlar. Ebrahibi bu durumu “İslamofobinin reddi” olarak görmekte ve reddedilme şeklinin aslında İslamofobinin olduğuna en büyük delil olarak görülebileceğini iddia etmektedir (Zia-Ebrahimi, 2020).

Bu yaklaşımı çalışmaya konu olan tweetlere bakıldığında doğrulamak mümkündür. Daha önce de belirttiğimiz gibi, CCIF devlet uygulamalarını eleştiren açıklamalar yaptığında, SG-CIPDR bu kurumlarla ilgili uzun bir tweet yayınlamıştı. Kurumu eleştirirken İslamofobi iddialarını “sözde” olarak isimlendirerek CCIF’nin kullandığı verileri “şüpheli ve ön yargılı istatistikler” olduğunu savunmaktadır. SG-CIPDR bu tweet dizisinde tıpkı Ebrahibi’nin bahsettiği gibi, İslamofobi kavramının radikaller tarafından kendilerini meşrulaştırmak için kullandıklarını ifade etmektedir.

- "# İslamofobi" terimi, İslam dininin savunması kisvesi altında, radikal İslam'a yönelik her türlü eleştiriye yasaklamak amacıyla İslamcılar tarafından empoze edildi
- Müslümanlara yönelik nefretten bahsetmek gerekirse, "#islamofobi" terimi, inananların damgalanmasını İslam eleştirisiyle karıştırdığı için uygunsuzdur.
- Dolayısıyla Devletin, sadece İslamcıların özgürlüklere ve Cumhuriyete karşı silahlı olan bu "İslamofobi" terimini kullanmayı reddettiği açıktır
- "# İslamofobi" teriminin yapışökümüne dair yayınlanan başlığın ardından, "Müslüman karşıtı ırkçılık" ifadesinin kullanımını arttırmayı istiyoruz (SG-CIPDR, 01.04.2021).

Görüleceği gibi Fransa resmi makamlarının İslamofobi kavramının kullanılmasını kabul etmediği ve onu ırkçılığın altında tanımlamak istediği anlaşılmaktadır. Bu durum sonuç olarak İslam’a ya da Müslümanlara karşı nefretin

hoş karşılanmayacağı gerçeğini göstermekle birlikte, onu toplumsal düzlemde basit gündelik ırkçı eylemlerle sınırlama tehlikesini içerdiği gerçeğini göstermektedir. Aradaki fark, İslamofobi'nin siyasal bir eleştiriyi de kapsadığı gerçeğinden kaynaklanıyor gibi gözükmektedir. Nitekim gündelik hayatta hoş karşılanmayan ırkçılık, mesela sokakta bir Müslümana hakaret edilmesi, devlet eliyle Müslümanların dini özgürlüklerinin kısıtlanmasından ayrı tutulmaktadır. Birincisi nefret söylemi olarak görülürken, diğeri devletin Cumhuriyeti yaşatmak için attığı bir adım olmaktadır. Göz ardı edilen gerçek ise, ki İslamofobi kavramını kullananların vurguladığı noktalardan birisi de budur, Müslümanların gündelik yaşantısını sınırlandırıcı devlet politikalarının, Müslümanlara karşı nefreti cesaretlendirmesi ve bunu devlet eliyle üretmesidir.

SONUÇ

Fransa'da meydana gelen suç olaylarını önlemek amacıyla kurulan ve sonradan İslami radikalleşme ile mücadele birimi haline getirilen SG-CIPDR'nin resmi Twitter hesabı incelendiğinde, belirli kavramları birbirinin karşıtı olarak kullanarak ülke için belirsiz bir düşman ürettiği görülmektedir. Kurum radikallikle ilgili Twitter paylaşımlarını, ülkenin en önemli değeri olarak görülen cumhuriyetçilik ve laikliğin, İslamcılık tarafından tehdit edildiğini ve bu sebeple İslamcılık fikrinin Müslümanlar arasında yayılmadan önlenmesi gerektiği düşüncesi üzerine kurmaktadır. Özellikle DAESH'in terör eylemlerinden etkilenmiş bir ülke olarak Fransa'nın radikalleşme ile mücadele etmesi, ulusal güvenliği için makul bir davranış olarak görülmektedir. Bununla birlikte uygulamaya bakıldığında, amacın dışına çıkılarak devlet eliyle Müslümanların yeni radikalleşme alanlarına itildiği görülmektedir. Politikalar incelendiğinde bunun iki şekilde gerçekleştiği görülecektir. Öncelikle Devlet, kendi toplumunun yaklaşık %10'unu oluşturan Müslümanlara ait STK, cami, okul ve dernek gibi kurumları yoğun bir denetim ağına alarak, İslamofobik açıklamalar yaparak ve Müslümanların hepsini potansiyel olarak radikalleşmeye müsait bireyler olarak sunulmasına müsaade ederek radikal yapılar için dışlanmış bireyler üretmektedir. Sistemden soğutulan ve dışlanan bireyler, savunmasız hale gelerek radikal ağların içine düşme tehlikeleri artmaktadır. Böylece devlet ürettiği politikalar ile radikalleşmeyi engellemek yerine onlara yeni sebepler

üretmektedir. İkinci olarak Devlet yetkilileri çıkardıkları yeni kanunlar ile radikalleşme kavramının anlamını dindar bireylerin yaşam biçimini kapsayacak şekilde genişleterek, bir kültür biçimini radikalleştirmektedirler. Böylece sonradan kapanmayı tercih eden bir birey, alkolü bırakan bir Müslüman ya da Cuma namazına gitmek isteyen bir öğrenci, “radikalleşme” eğiliminde olan bireyler olarak damgalanabilmektedir. Böylece dini pratikler ya da bir dinin ürettiği kültürü benimsemek, birer radikallik biçimi olarak görülmekte ve dindar Müslümanlar tehdit unsuru gibi algılanmaya başlanmaktadır.

Bahsettiğimiz iki biçimde de Macron dönemi Fransa’sında Müslümanlara yönelik İslamofobik yaklaşım devlet eliyle üretilmekte; fakat yetkililer bu kavramın ülkelerinde kullanılmasına müsaade etmeyerek konuyu tartışmaya açmamaktadırlar. Bu durum ise terör eylemlerinden hareketle girişilen radikalleşme ile mücadele politikaları, bütün Müslümanları kapsayacak şekilde genişlemesine yol açmıştır. Yaşanan bu gelişmelerin meşrulaştırılması ise, yeni medyayı kullanan devlet organları aracılığı ile yapılmaya çalışılmaktadır. Devletin resmî ideolojisine bağlı olarak Müslümanlara yönelik politika ve yaptırımları topluma anlatmak ve bunları rasyonel bir zemine oturtmak için sosyal medyayı kullanan SGCIP-DR, eylemleri meşrulaştırabilmek için belirli bir anlatı (narrative) desenine sadık kalmaktadır. Temelde İslamofobi kapsamında görülebilecek devlet politikaları, cumhuriyet ve laikliğin tehlike altında olduğu korkusu üzerine inşa edilmekte, bu tehdidin bertaraf edilmesi için ise gerekli adımların bunlar olduğu vurgulanmaktadır. Böylece bir madun kavramı olması yönüyle İslamofobinin ne olduğu ve hangi eylemlerin bu kapsama girdiği, bu nefret ile muhatap olan kişilerin değil, otorite tarafından belirlenmektedir. Bu noktada İslamofobi saf bir kavram olarak ele alınmak yerine cumhuriyet, laiklik, terörizm, radikalleşme, İslamcılık gibi başka kavramların arasına yerleştirilmekte, bu kavramların genişleyip daralması ile birlikte İslamofobi görünmez hale gelmektedir.

KAYNAKÇA

ABELL, Jackie ve MYERS, Greg (2008). Analyzing Research Interviews,(Editörler) Ruth Wodak ve Michal Krzyżanowski. Qualitative Discourse Analysis in the Social Sciences, New York: Macmillan, p.145-161.

ALLEN, Chris (2010). Islamophobia, Surrey: Ashgate Publishing Limited.

CESARI, Jocelyne (2011). Islamophobia in the West: A Comparison Between Europe and the United States, (Editörler), John Esposito, İbrahim Kalın. Islamophobia: The Challenge of Pluralism in the 21st Century, New York: Oxford University Press, p.21-47.

DARMANIN, Gerard (02.01.2021). “Pour y Faire Face Nous Devons Renforcer Les Principes de la République”, Twitter, <https://twitter.com/GDarmanin/status/1356261840788070400>, Erişim tarihi: 15.11.2021

DARMANIN, Gerard (t.y.). “Lutte contre l’islamisme Radical”, Twitter, <https://twitter.com/GDarmanin/status/1392460644511895558>, Erişim tarihi: 15.11.2021

DARMANIN, Gerard (26.03.2021). Twitter, https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1375373575419486209, Erişim tarihi: 15.11.2021

DARMANIN, Gerard (15.07.2020). Twitter, <https://twitter.com/GDarmanin/status/1283411193047244804>, Erişim tarihi: 18.11.2021

DARMANIN, Gerard (18.01.2021). Twitter, <https://twitter.com/GDarmanin/status/1351215780600422400>, Erişim tarihi: 18.11.2021

DARMANIN, Gerard (20.01.2021). Twitter, <https://twitter.com/GDarmanin/status/1351838656470921216>, Erişim tarihi: 18.11.2021

DARMANIN, Gerard (25.01.2021). Twitter, <https://twitter.com/GDarmanin/status/1353763866187067393>, Erişim tarihi: 18.11.2021

EUROPE 1 (04.02.2021). Twitter, <https://twitter.com/Europe1/status/1357229656706064384> Erişim tarihi:

10.05.2021.

- FAYTRE, Leonard (2020). Islamophobia In France National Report 2019, (Editörler), Enes Bayraklı ve Fared Hafez. European Islamophobia Report 2019, İstanbul: Seta.
- FRANCE 24 (2019). “Manuel Valls “totalement” d’accord avec Jean-Michel Blanquer.”, <https://www.france24.com/fr/20191018-voile-manuel-valls-totalement-d-accord-avec-jean-michel-blanquer>, Erişim tarihi: 24.03.2021
- FRANSA İÇ İŞLERİ BAKANLIĞI (2021). <https://www.interieur.gouv.fr/Espace-presse/Dossiers-de-presse/Dossier-de-presse-point-mensuel-du-ministre-de-l-Interieur-et-de-la-ministre-deleguee>, Erişim tarihi: 30.07.2021
- GILLES, Kepel (2021). “Nouvelle menace: Le ‘jihadisme d’atmosphère’”, SG-CIPDR, <https://www.cipdr.gouv.fr/nouvelle-menace-le-jihadisme-datmosphere/>, Erişim tarihi: 15.04.2021.
- LEEuwEN, T. Van (2008). Discourse and Practice: New Tools for Critical Analysis, Oxford: Oxford University Press.
- LÉGIFRANCE (2020). Journal Officiel, <https://www.legifrance.gouv.fr/download/pdf?id=cKr10aDcrL7RnEVB5mfW64dN4nZ8creyiY9Oib5-IYk>, Erişim tarihi: 05.08.2021
- MACRON, Emmanuel (18.02.2020). “Protéger les libertés en luttant contre le séparatisme islamiste: Conférence de presse du Président Emmanuel Macron à Mulhouse”, <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2020/02/18/protoger-les-libertes-en-luttant-contre-le-separatisme-islamiste-conference-de-presse-du-president-emmanuel-macron-a-mulhouse>, Erişim tarihi: 18.05.2021
- MODOOD, Tariq (2020). “Islamophobia and Normative Sociology”, Journal of the British Academy, 8, p 29-49.
- THE RUNNYMEDE TRUST (1997). Islamophobia A Challenge for Us All, London: The Runnyede Trust.
- SCHIAPPA, Marlene (03.03.2021). Twitter, <https://twitter.com/MarleneSchiappa/status/1367152277958582278>, Erişim

tarihi: 31.07.2021

SCHIAPPA, Marlene (02.10.2020a). Twitter,

<https://twitter.com/MarleneSchiappa/status/1311960125876436992>, Erişim

tarihi: 31.07.2021

SCHIAPPA, Marlene (02.10.2020b). Twitter,

<https://twitter.com/MarleneSchiappa/status/1311960125876436992>, Erişim

tarihi: 31.07.2021

SCHIAPPA, Marlene (13.10.2020). Twitter,

<https://twitter.com/MarleneSchiappa/status/1327212832883159041>, Erişim

tarihi: 31.07.2021

ALJAZEERA (2021). “Muslim Austrian Academic Shares Tale of Gunpoint Raid”,

[https://www.aljazeera.com/news/2021/3/4/muslim-professor-reveals-raid-in-](https://www.aljazeera.com/news/2021/3/4/muslim-professor-reveals-raid-in-austria)

[austria](https://www.aljazeera.com/news/2021/3/4/muslim-professor-reveals-raid-in-austria), Erişim tarihi: 31.05.2021.

RAPPORT (2020). Islamophobie en France, France: Paris.

SG-CIPDR (2018). “Plan national de prévention de la radicalisation”, France: Paris.

SG-CIPDR (10.05.2020). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1259399157309222918, Erişim tarihi:

31.07.2021.

SG-CIPDR (22.07.2020). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1285836101140258819, Erişim tarihi:

31.07.2021.

SG-CIPDR (16.11.2020). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1339233897427718144, Erişim tarihi:

31.07.2021.

SG-CIPDR (15.03.2021a). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1371504154615644160, Erişim tarihi:

31.07.2021.

SG-CIPDR (15.03.2021b). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1371504156872208388, Erişim tarihi:
31.07.2021.

SG-CIPDR (15.03.2021c). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1371504154615644160, Erişim tarihi:
31.07.2021.

SG-CIPDR (28.03.2021a). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1376215511562878986, Erişim tarihi:
31.07.2021.

SG-CIPDR (28.03.2021b). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1376215526561742848, Erişim tarihi:
31.07.2021.

SG-CIPDR (28.03.2021c). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1376215526561742848, Erişim tarihi:
31.07.2021.

SG-CIPDR (28.03.2021d). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1376215531737464839, Erişim tarihi:
31.07.2021.

SG-CIPDR (28.03.2021e). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1376215517489463302, Erişim tarihi:
31.07.2021.

SG-CIPDR (28.03.2021f). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1376215514960252938, Erişim tarihi:
31.07.2021.

SG-CIPDR (01.04.2021). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1377648674700980229, Erişim tarihi:
31.07.2021.

SG-CIPDR (27.04.2021). Twitter,

https://twitter.com/SG_CIPDR/status/1387104212996272131, Erişim tarihi:
31.07.2021.

ÜLKER, Osman (2022). Fransa’da Din, Devlet ve İslamofobi: Bir Sosyal Medya İncelemesi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (2), 1130-1156.

SG-CIPDR (t.y.). Le SG-CIPDR - Comité Interministériel de Prévention de la Délinquance et de la Radicalisation. Comité Interministériel de Prévention de la Délinquance et de la Radicalisation, <https://www.cipdr.gouv.fr/le-cipdr/>, Erişim tarihi: 01.03.2021.

WODAK, Ruth ve KRZYŻANOWSKI, Michal (2008). Qualitative Discourse Analysis in the Social Sciences, New York: Macmillan.

YEUNG, Peter (2021). “France’s controversial ‘separatism’ bill: Seven things to know.”, <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/15/frances-controversial-separatism-bill-explained>, Erişim tarihi: 18.03.2021

ZIA-EBRAHIMI, Reza (2020). “The French origins of ‘Islamophobia denial’”, Patterns of Prejudice, 54 (4), p.315-346.

Çalışma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.